

11.5.2011

Sisäasiainministeriö

Viite: Lausuntopyyntö 31.3.2011; SM031:00/2010

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain, työsopimuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

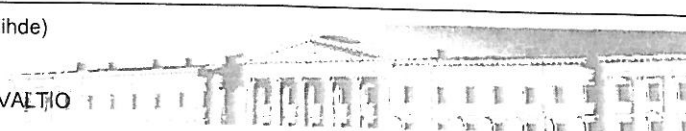
Sisäasiainministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain, työsopimuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston 18.6.2009 antama direktiivi 009/52/EY maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työntantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista (ns. työntantajasanktiodirektiivi).

Direktiivi kieltää Euroopan unionin alueella laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työhönoton laittoman maahanmuuton torjumiseksi. Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin asettamat vaatimukset.

Ehdotetussa uudessa työsopimuslain luvussa säädettäisiin työntantajasanktiodirektiivin soveltamisalaan liittyvistä erityiskysymyksistä, kuten direktiivistä johtuvista sellaisista työntantajan velvollisuuksista ja työsuhteeseen liittyvistä muista seuraamuksista, joita ei ole jo muutoin yleisesti säädetty työlainsäädännössä työntantajan velvollisuuksiksi (esimerkiksi työntantajan seuraamusmaksu ja palkkasaatavien lähettämisestä aiheutuvat maksut). Lisäksi luvussa olisivat säännökset toimeksiantajan ja pääasiallisen toimeksiantajan sekä mahdollisesti muiden alihankkijoiden velvollisuuksista (työntekijän saatavat ja seuraamusmaksu).

Lausuntonaan esitysluonnoksesta valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa:

1. Esityksellä ei sen perustelujen mukaan ole merkittäviä välittömiä valtiontalouteen liittyviä vaikutuksia. Sen sijaan esitys aiheuttaa tarvetta viranomaisyhteistyön (poliisi, rajavartiolaitos, Maahanmuuttovirasto ja työsuojeluviranomaiset) tiivistämiseen ja kehittämiseen. Työsuojeluviranomaisille direktiivin toimeenpanosta aiheutuu lisätyötä valvontatoimen lisätehtävistä ja vuosittaisesta raportoinnista komissiolle. Näistä teh-

tävistä arvioidaan aiheutuvan lisätyötä noin yhden henkilötyövuoden verran.

Valtiovarainministeriö katsoo ehdotetut lainmuutokset perustelluiksi ja tarkoituksenmukaisiksi työnantajasantiodirektiivin täytäntöön panemiseksi, joten niistä ei ole huomautettavaa. Sen sijaan lisääntyvä viranomaisten välinen yhteistyö ja uudet tehtävät tulee järjestellä asianomaisissa virastoissa siten, ettei siitä aiheudu tarvetta lisähenkilöstön palkkaamiseen.

2. Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislakiin lisättäväksi säännökset oleskeluluvan myöntämiseksi ja harkinta-ajan antamiseksi sellaiselle maassa laittomasti työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle, jonka tapaukseen liittyy erityistä hyväksikäyttöä osoittavat työolot tai joka on ollut alaikäinen laittomasti työskennellessään. Ehdotetut säännökset ovat vastaavankaltaisia kuin voimassa olevan lain ihmiskaupan uhrille myönnettävää oleskelulupaa ja hänelle annettavaa harkinta-aikaa koskevat säännökset.

Esityksen mukaan laittomasti työskennelleeltä kolmannen maan kansalaiselta ei edellytettäisi oleskeluluvan saamiseksi turvattua toimeentuloa. Esityksestä ei käy selkeästi ilmi, onko kyseessä olevat henkilöt tarkoitus tulkita ihmiskaupan uhreiksi ja siten kuuluvaksi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän piiriin, vai onko heidän toimeentulonsa tarkoitus turvata viime kädessä esimerkiksi oleskelukunnan myöntämällä toimeentulotuella. Asia pitäisi avata tarkemmin lopullisessa hallituksen esityksessä ja arvioida myös mahdolliset siitä kunnille aiheutuvat kustannukset.

3. Esityksen vaikutuksia koskevassa luvussa arvioidaan, että ehdotettujen ulkomaalaislain uusien säännösten perusteella myönnettävien oleskelulupien määrä ei tulisi olemaan suuri. Todennäköisesti kyseeseen tulisi muutama yksittäinen lupa vuosittain. Tällä perusteella toimeentulon turvaamisesta ei näyttäisi aiheutuvan merkittäviä kustannusvaikutuksia kunnille.

4. Esityksessä esitetään työsopimuslakiin lisättäväksi muun muassa säännökset työnantajalle, alihankkijalle ja toimeksiantajalle yhteisvastuullisesti määrättävästä seuraamusmaksusta, mikäli ne eivät ole huolehtineet siitä, että heidän palveluksessaan tai alihankkijan palveluksessa olevilla työntekijöillä on laillinen oikeus oleskella maassa. Laissa määriteltäisiin toimeksiantaja, joka voisi olla muun muassa kunta, kuntayhtymä tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö. Julkisoikeudelliseksi oikeushenkilöksi katsottaisiin myös muut kuntien väliset yhteistyömuodot, jos ne on organisoitu oikeushenkilömuotoiksi. Esimerkkinä esityksessä mainitaan Kainuun hallintokokeilusta annetussa laissa (343/2003) tarkoitettu hallintokokeilu. Jotta toimeksiantajat välttyisivät säännöksissä ehdotetuilta seuraamuksilta, heidän tulisi osoittaa täytäneensä huolellisuusvelvollisuutensa sopimustoiminnassa alihankkijan kanssa.

Käytännössä velvoitteet koskisivat kuntia esimerkiksi niiden toimiessa rakennuttajana tai pääurakoitsijana tilaajasuhteessaan aliurakoitsijoihin. Näissä tilanteissa kuntiin sovelletaan jo nykyisin tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettua lakia (1233/2006, ns. tilaajavastuulaki). Tilaajavastuulaki velvoittaa palvelun tilaajaa selvittämään

ennen sopimuksen tekemistä, että sopimuskumppani on hoitanut yhteiskunnalliset velvoitteensa. Tämä tapahtuu pyytämällä sopimuskumppanilta tilaajavastuulain 5 §:ssä säädetty selvitykset.

Ehdotettujen säännösten voidaan arvioida lisäävän jonkin verran kunnille selvittämisvelvollisuuksista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Valtiovarainministeriö katsoo säännökset kuitenkin perustelluiksi työnantajasanktiodirektiivin täytäntöön panemiseksi.

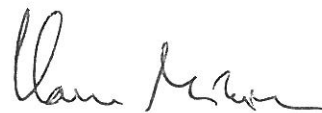
Valtiosihteeri kansliapäällikkönä sijainen,

alivaltiosihteeri

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi:

Budjettiosasto (Majanen, Taipale, Salmi)
Henkilöstöosasto
Kuntaosasto

